

AVRUPA MÜSLÜMANLIĞI

Dr. ÜMİT TAŞTAN

Müslümanlar tarihte belki de hiç olmadığı kadar fazla bir nüfusla gayrimüslim idareler altında yaşıyorlar. Bu durumun dikkatle incelenmesi ve değerlendirilmesi gerektiği kanaatindeyim. Eskiden halk arasında gayrimüslimlerin kullandıkları diller, onlarla özdeşleştirilerek “*Gâvurca*” diye adlandırılırdı. *Gavur* kelimesi ise *Müslüman* olmayan kimse için özellikle de *Hristiyanlar* için kullanılmaktaydı.

Ancak bugün dünya üzerinde anadili İngilizce, Fransızca ya da Almanca olan Müslümanlar hiç de azımsanmayacak sayılara ulaştı. Amerika’da ya da Avrupa’da doğmuş, bulundukları ülkenin kültürüyle yetişmiş ve

eğitim görmüş milyonlarca Müslüman var. Öyle ki bunların bazıları sosyal medyada milyonlarca takipçisi olan cemaat, cemiyet ve tarikat liderleridir. Batılı ülkelerin bir unsurunu teşkil eden ve *gavurca* konuşan Müslümanların yaşadığı bu tecrübeye daha yakından bakmaya çalışalım.

Ateist bir bilim adamı olan **Richard Dawkins** bir röportajda kendisini “**kültürel Hristiyan**” olarak tanımlıyor. Bu tanımdan hareketle herhangi bir tanrıya inanmasa bile **Noel’in**, ilahilerin, **Paskalya** bayramının bir kültürel unsur olarak korunması gerektiğini düşünüyor. Avrupalılığın en önemli şartlarından birisinin bu kültürü muhafaza

etmekten geçtiğini düşünen **Dawkins**, Hristiyan *ethosu içinde kendisini evindeymiş gibi hissettiğini dile getiriyor.*

Peki Avrupa’da yaşayan ortalama bir Müslümanın bu zemindeki hissiyatı nedir? Soruyu bir de şöyle soralım, *Avrupalı Müslümanlar bir ethosa sahipler mi?* Bu insanlar eğer dindarsa dinin temel ilkelerini elinden geldiğince uyguluyor, değilse de kültürel olarak belli bir aidiyet duygusunu taşıyorlar. Almanya-Türkiye maçında Türkiye’nin kazanması için şiddetli bir duygu yoğunluğuna sahipler.

Bu bakımdan kendisini Türk olarak tanımlayan çoğu kişi her ne kadar Hristiyan bir ülkede doğup büyüdüyse de onunla özdeş olmadığının farkında, ancak bununla birlikte Müslüman bir ülkede doğup büyümenin getirdiği pratikleri ve kültürel birlikteliği de tecrübe etmemiş durumdadırlar. İçkili bir yerden alışveriş yapıp yapmama arasındaki tereddüt duygusunu kaybetmiş, taharet musluğunun eksikliği duymamayı kanıksamış vaziyetler. Yine de *Dawkins*’in kendisini ait hissettiği Hristiyan kültürün içinde nefes alıp verirken Müslüman kimliğini de taşıma iddiasında.

Bu ikiliğin çelişkili bir durum getirdiğini söyleyebiliriz. Almanya’da karşılaştığım gençlerde yukarıda bahsettiğim yabancılaşma ve kimlik sorununun belli ölçüde yaşandığını gözlemliyorum. Okulunda başarılı olmuş ve muteber bir mesleğe erişmiş dindar gençlere soruyorum: Almanya’nın gelişmesini mi yoksa ekonomisinin kötüleşmesini mi

istersin? Daha önce hiç karşılaşmadığı bu soru karşısında bir süre afalladıktan sonra cevap veriyor:

Tabi ki Almanya ekonomisinin zarar görmesini istemem! Neden böyle düşündüğünü sorduğumda ise cevap genellikle şu oluyor: Burada doğdum, yaşıyorum, buranın ekmeğini yiyorum ve burası da benim memleketim. Peki, Türkiye senin memleketin değil mi? Tabi ki, orası da benim memleketim, “**sonuçta**” *Müslümanım, Türküm*, ama burada doğdum ve burada büyüdüğüm için burası da benim memleketim. İşin garip tarafı, gençlerin çoğu ana dili Almanca olduğu ve Türkçeleri de zayıf olduğu için düşüncesini ifade etmekte zorlanıyor. Daha trajik olanı ise, Almanya özelinde genellikle devletin Müslümanlara karşı adil olduğunu, hak-hukuk konusunda oldukça müspet bir noktada olduğunu düşünmeleri.

Gençlerde gözlemlediğim en temel sorunlardan birisi siyasi bilinç veya şuur eksikliği. Bu eksiklik sonucunda dostun ve düşmanın kim olduğuna dair *antagonizmayı* yavaş yavaş kaybediyorlar. Dinin farizalarını “özgürce” yerine getiriyor olmaları onlar için kâfiymiş gibi görünüyor. Cami derneklerinde İslam’ın barış dini olduğu, diğer kültürlerle, dinlere ve görüşlere saygılı olduğu ve toplumsal dayanışmayı teşvik ettiği telkin ediliyor.

Şehitlik, fütihat, Filistin, Hamas, eşcinsellik gibi ayrıştırıcı konulardan uzak duruluyor. **Hessen** eyaletindeki bir caminin yöneticilerinin, *İhvan-ı Müslimîn* kökenlerini gizleyerek faaliyet yürüttüklerine tanık

olmuştum. Sorun çıkaracağını düşündükleri fikirlerini gizleyerek sadece kendi aralarındaki dar meclislerde kısık sesle dillendirdiklerini söylediler. Onların bu konudaki yaklaşımlarını dinledikçe bir zamanlar *Endülüs İslam Devleti* yıkıldıktan sonra orada Müslüman kimliklerini gizleyerek yaşamak zorunda kalan *Moriskolar* aklıma geldi. Avrupalı Müslümanların durumu elbette öyle değil ama bende yaptığı çağrışım bu oldu.

Başlarındaki idare altında düşüncelerine ve eylemlerine ne kadar izin veriliyorsa o kadarını sergileyebiliyorlar. Meseleye buradan bakıldığında sadece dini farizaların yerine getiriliyor olmasının çok dar bir bakış açısı getirdiğini görmek gerekiyor. Bu

bakış açısı Avrupa Müslümanlığı adını verdiğimiz yaşam formunu hazırlamakta, insanları dinin toplumsal ve kültürel yönlerinden mahrum bırakmaktadır.

Ramazan ayı, ezanlar, bayram ziyaretleri, kandiller, Türkçe konuşmak ve yazmak, ay yıldızlı bayrağın verdiği güven ve teminat içerisinde yaşamak gibi unsurlardır bu kültürel iklimi oluşturan. Nasıl ki *Dawkins* kendisini evindeymiş gibi hissettiği bir *ethosu* koruma ihtiyacı hissediyorsa Avrupalı Müslümanlar da bunun arayışı içinde olmalıdır. Aksi halde yaban ellerde milli bir kültür ve tarih bilincine sahip olmak imkân dışı görünmektedir.

